

Vad är andlighet?

Om efterföljelse för vår del är en ”vandring i anden” (Gal 5:16) så måste vi ordentligt utforska vad andlighet är. Vi kristna rör oss med många termer vars innebörd vi bara vagt förstår. Begreppen ande och andlighet kan nog räknas till den kategorin. Vår andlighet blir så lätt överandlig. Många kristna känner sig osäkra på ordens betydelse och undviker att använda dem, inte minst för att andra som uppenbarligen inte heller alltid förstår dem ändå använder dem för jämnar. Vi måste sätta oss in i hur människan är skapad för att komma till skott med orden som beskriver henne.

Tre delar?

En text som ofta används när begreppet andlighet skall introduceras är tagen ur en sluthälsning i det som man uppfattar som det första brev vi har av Paulus hand:

Må fridens Gud själv helga er helt och fullt, och må er ande, själ och kropp bevaras hela, så att ni är utan fläck vid vår Herre Jesu Kristi ankomst. (1 Tess 5:23)

Precis som Gud är tre i en så är vi det också – brukar det sägas utifrån denna text: ande, själ och kropp. Trosförkunnelsen driver detta synsätt så långt att det blir fel: ”Människan är en ande som har en själ och bor i en kropp.” Själen blir ett bihang och kroppen ett fodral till anden som skulle vara det enda som är jag. Problemet med denna strikt tredelade människa är tvåfaldigt:

- 1) Ingen annan text i hela Bibeln ger oss anledning att uppfatta människan som tredelad. Det är alltid farligt att bygga teologiska skyskrapor på en enda bibeltext, särskilt när vi inte är bergsäkra på vad författaren menade – eller inte menade.
- 2) Det är dessutom totalt ojudiskt att på detta sätt se människan som sammansatt av tre skilda ”bitar” som går att peka ut. Den judiska synen på människan utgår alltid från helheten. Det är först när människan är död som hennes ande blir till något isolerat som går att peka på.

Lita inte på furstar, inte på människor som ej kan frälsa. När deras ande lämnar dem, vänder de åter till stoft. Den dagen går deras planer om intet. (Ps 146:3-4)

Två råmaterial

I den text från Psaltaren som vi nyss läst finns en anspelning på skapelseberättelsens version av Adams skapelse:

Och HERREN Gud formade människan av stoft från jorden och blåste in livsande i hennes näsa. Så blev människan en levande varelse. (1 Mos 2:7)

Människan skapades av *två råmaterial* – stoft från jorden, alltså fysik och kemi, samt livsande. Grundmönstret måste därför vara det som vi ser i de flesta brev som Paulus har skrivit – kött och ande. Själva begreppet ande uttrycks oftast i GT med ordet *ruach* som också betyder vind. Just här i 1 Mos 2:7 används i stället uttrycket *nishmat chayim*, livsande, som gör den döda kroppen till en *nefesh chaya*, en levande *varelse* eller en levande *själ*.

Två världar

De två råmaterialen smälter samman till en helhet som en sockerbit i kaffe. Vi märker dock av de båda delarna genom att vi samtidigt lever i två olika världar. Så länge detta livet varar kan man inte peka på anden och säga: ”Där sitter den, så och så känns det när jag får impulser från min ande.” När Paulus talar om ande och kött syftar han på fenomen som i regel känns likadana men som kan skiljas åt genom sitt innehåll. De syftar mot olika mål eftersom de kommer från olika världar. De känns alltså igen på sitt innehåll och på det mål som varje kraft vill driva människan till. Det är inte så att när anden talar så pirrar det i lilltån. Om du så vill kan du se det som vi kallar själen som mötesplatsen eller den tydligaste gemensamma funktionen mellan kropp och ande.

Om du låter någon blåsa i trumpet när du ger en slant till de fattiga så kanske givandet till en del beror på ett äkta medlidande (= ande) medan trumpeten representerar din köttsliga önskan att bli hedrad – eller bekräftad som det ofta heter på nusvenska. Det som var för andras skull var ande, det som var för ditt eget välbefinnande var kött.

Skapelse i två kosmiska steg

Mönstret med två råmaterial går igen i beskrivningen av människans skapelse i två skilda steg som båda har varsin Adams-gestalt. Den första är jordisk och den andra är andlig eller himmelsk.

Så står det skrivet: Den första människan, Adam, blev en levande varelse. Den siste Adam blev en livgivande ande. Men det andliga är inte det första utan det jordiska. Därefter kommer det andliga. Den första människan var av jord, jordisk. Den andra människan kom från himlen. Som den jordiska människan var, så är också de jordiska. Och som den himmelska människan är, så är också de himmelska. Och liksom vi har burit den jordiska människans bild, skall vi också bära den himmelska människans bild. (1 Kor 15:45-49)

Först skapas människan som en levande varelse men synden lägger henne själv och skapelsen under förgängelsen. Frälsningen leder henne fram till en pånyttfödelse så att hon blir en helt ny skapelse. Då blir hon inte förd tillbaka till ruta ett utan hon förs framåt till något helt nytt. Och då först är skapelseprocessen fullbordad. Då är hon till sist formad av ett enda himmelskt råmaterial efter en skapelseprocess i två steg som skiljs åt av detta jordelivet.

Detta antyds i ord som Jesus talade till Nikodemus:

Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande. (Joh

3:6)

Arvet från Adam ligger i att vi föds av köttsliga människor till att bli köttsliga medan Kristus, den himmelska, andliga Adam kan föda oss till en annan gestalt och identitet.

Ty Kristi kärlek driver oss, eftersom vi är övertygade om att en har dött i allas ställe, och därför har alla dött. Och han dog för alla, för att de som lever inte längre skall leva för sig själva utan för honom som har dött och uppstått för dem. Därför känner vi inte längre någon på ett ytligt sätt. Även om vi lärt känna Kristus på ett ytligt sätt, känner vi honom inte längre så. Alltså, om någon är i Kristus är han en ny skapelse. Det gamla är förbi, se, det nya har kommit. (2 Kor 5:14-17)

Denna sista text skall vi studera lite grundligare i nästa nummer.

Sven Reichmann